

Áruló volt-e Görgei?

Mi, akik már éveink számát „8”-al kezdjük, sok-sok március 15-i ünnepi megemlékezést végig hallgattunk. Sok sablonos beszédet. A Fővárosi Pénzügyőr Klub igyekezett ettől eltérni.

Most a szabadságharc egyik katonai zsenijéről, Görgei Artúrról emlékezünk meg. Több oka is van megemlékezésünknek:

- egyik ok, hogy január végén volt születésének 200. évfordulója,
- a másik, hogy a nevét tisztázzam az „áruló” rágalom alól.

Elszegényedett, német eredetű, de magyarrá lett nemesi családba született, a négy fiútestvér közül három a szabadságharc katonája, a negyedik pénzügyi tisztviselő volt Bécsben.

Apja javaslata ellen nem tiltakozva választotta a katonai pályát. 19 évesen hadnaggyá léptették elő, majd a nemesi testőrséghez került, bátyja Görgey Ármin helyére. (Nem elírás, Görgei Artúr, a reform mozgalom híve, 1848. tavaszán, Jókai és Petőfi hatására a nevében szereplő „y”-t, „i”-re cserélte)

Katonai karrierje 1845-ben hirtelen véget ért, a nősülés engedélyezéséhez szükséges kauciót nem tudta fedezni, ezért rendfokozatának megtartásával kilépett a hadseregből és Prágában vegyészetet kezdett tanulni, majd 1848. tavaszán visszavonult rokonának toplicai (Árva megye) birtokára.

Főleg 1849. augusztusának néhány eseményét szeretném felidézni, bizonyítandó, hogy ez a kiváló katona, akit I. Miklós cár képességeit tekintve Napóleonhoz hasonlított, becsületes, rendíthetetlen híve volt szabadságharcunknak,

Kossuth és Görgei kapcsolata nem volt felhőtlen, többször nevezte ki magas beosztású katonai vezetőnek.

1848. júliusában, a Győrben szerveződő honvéd zászlóalj századosa, és pályája gyorsan emelkedik, hiszen szükség volt jól képzett katonai vezetőkre.

Több sikeres csatában vett részt, s 1849. áprilisában, a győztes kápolnai csata után honvédelmi miniszternek nevezi ki Szemere Bertalan főkormány biztos. Erről komáromi haditervének megváltoztatás miatt lemond.

A temesvári fiaskó után, 1849. augusztus 11-én Kossuth kinevezi Görgeit a hadsereg főparancsnokává, majd felruhazza a katonai és polgári teljhatalommal.

Görgei, a katonai és polgári teljhatalommal rendelkező vezető helyzet ismertetése után:

„A szerencsétlen harcok után, melyekkel Isten a közelebbi napokban meglátogatta a nemzetet, nincs többé remény, hogy az egyesült osztrák és orosz nagyhatalmasságok ellen az önvédelmi harcot a siker reményében folytathatjuk”

Azt javasolta, a felesleges véráldozat elkerüléséért, az orosz csapatokat vezető Rüdiger tábornok előtt tegyék le a fegyvert. Felolvasta a tábornokhoz írott levelét, amelyben arra kérte, beosztottjait ne szolgáltassa ki az ellenség bosszúszomjának, erre fogadja el az ő személyét. (A 70 tiszt közül csak ketten szavaztak a javaslat ellen.)

Augusztus 13-án a világosi várhoz közeli szőlősi mezőn, a fegyelmezetten felsorakozott hadsereg letette a fegyvert az orosz csapatok előtt.

Katonai sikereiről Mikszáth Kálmánnak így nyilatkozott:

„Nem volt én bennem semmi katonai zseni Az csak mese, magyar legenda, mint annyi más, Rendet tartottam a katonáim között, ez az egész, és a fickók derekasan viselték magukat néhányszor. A többi lári-fári.”

Utólag természetesen megindult a kritika, „Ha Komáromnál....” És sokan hibáztatták Görgeit. A végső szót Kossuth mondta ki (írta le) már emigrációjában, a „vidini levél”-ben:

„Görgeit felemeltem a porból, hogy magának örök dicsőséget, hazájának szabadságot szerezzen. És ő a hazának gyáván árulója lön.”

Talán azt akarta Kossuth elérni, hogy külföld a szabadságharc bukását egyetlen „áruló”-nak tulajdonítsa, s idővel a hatalom visszazálljon őrá, és ha alkalom adódik, folytathassa a küzdelmet.

A valóság az, hogy a tábornokok, főtisztok, azok is, akik megszavazták a fegyverletételt, életükkel fizettek, vagy évekig Kufsteinben raboskodtak, a legénységet hosszú időre besorozták az osztrák hadseregbe, Görgeit pedig néhány évre Klagenfurtba száműzték.

Száműzetésből hazatérve István öccsének kis visegrádi házában húzta meg magát. Visegrádot csak ritkán hagyta el.

Megvádolták, hogy az oroszok megvásárolták, de ennek ellentmond becsületes neveltetése, és az, hogy életét nagy szegénységben töltötte, álláshoz vegyészként sem jutott, végül járadékot kapott az államtól.

A közvélemény hosszú évekig árulónak tartotta, (talán még ma is?) nem tudva arról sem, hogy már 1884-ben Klapka György és több száz volt honvédtiszt nyilatkozatban cáfolta ezt.

98 éves koráig, 1916. májusáig élt és 67 évig a közvélemény megvetését kellett eltűrnie, ha felismerték az utcán, körülvették és szidták, átkozták.

Dr. Hermann Róbert tanulmánya alapján.

Tánczos Imre, 2018. március 5.

A 2018. március 6-i Fővárosi Pénzügyőr Klub-ban elhangzott megemlékezésnek a szerkesztett változata.